

LUEDICKE, BELKACEM I KOÇ protiv NJEMAČKE

Presuda od 28. novembra 1978. godine

NEZVANIČNI SAŽETAK I ISTORIJAT PREDMETA

A. Osnovne činjenice

Pripadnika britanskih snaga stacioniranih u Njemačkoj, g. Luedicke, Regionalni sud u Bielefeldu osudio je u maju 1972. godine zbog saobraćajnog prekršaja; kažnjen je novčano i naloženo mu je da plati troškove postupka, uključujući i troškove prevođenja. Nakon što su odbijene njegove brojne žalbe protiv odluke o troškovima, platio je troškove u cjelokupnom iznosu.

Berlinski Tiergarten Sud za maloljetnike (Jugendschöffengericht) osudio je u aprilu 1974. godine g. Belkacema, koji je bio umiješan u spor u noćnom klubu u Berlinu, zbog napada koji je prouzrokovao tjelesnu povredu; osuđen je na četiri sedmice zatvora i novčanu kaznu i naloženo mu je da plati troškove postupka, uključujući i troškove prevođenja. Podnosilac predstavke je neuspješno podnio prigovor u vezi sa plaćanjem tih troškova, ali još uvijek od njega nije zahtijevano da ih izmiri.

G. Koç je osuđen u decembru 1973. godine u Porotnom sudu Achen na godinu dana zatvora zbog nanošenja teške tjelesne povrede; naloženo mu je da plati troškove postupka, sa izuzetkom plaćanja troškova prevođenja. Međutim, po žalbi Odjeljenja javnog tužilaštva, utvrđeno je da troškove prevođenja ipak treba da plati podnosilac predstavke. Uprkos tome, zbog, *inter alia*, njegove porodične situacije, g. Koç nije dobio poziv da plati troškove, a predstavnik Vlade, u dogovoru sa nadležnim pokrajinskim ministrom, obavijestio je Sud da se ubuduće neće vršiti prinudna naplata troškova.

B. Postupak pred Komisijom za ljudska prava

U njihovoj predstavci, koja je uložena Komisiji 23. jula 1973. godine, 20. decembra 1974. godine i 28. jula 1975. godine, g. Luedicke, g. Belkacem i g. Koç tvrde da su žrtve povrede člana 6. stav 3. (e.) Konvencije time što su im njemački sudovi naložili da snose gore navedene troškove prevođenja. G. Luedicke i g. Belkacem su takođe naveli diskriminaciju suprotnu članu 14. zbog toga što je stranac koji ne govori njemački jezik u nepovoljnijem položaju u odnosu na Nijemce.

U svom izvještaju od 18. maja 1977. godine Komisija je dala mišljenje:

- jednoglasno, da odluke u vezi sa troškovima prevodioca u predmetima podnosioca predstavki predstavljaju kršenje člana 6. stav 3 (e) Konvencije;
- sa dvanaest glasova za i jedan glas protiv da nije bilo neophodno nastaviti sa ispitivanjem predmeta prema članu 14.

Vlada Savezne Republike Njemačke uputila je predmet Sudu 1. oktobra 1977. godine, a Evropska Komisija 10. oktobra 1977. godine.

IZVOD IZ PRESUDE

PRAVO

I. Prijedlog da se predmet g. Koça izdvoji i skine sa liste

33. U svojoj predstavi kojom je predmet iznijela pred Sud, Vlada je navela: "U vezi sa podnosiocem predstavke, g. Koçom, proizlazi dalje pitanje da li je on "žrtva" u smislu prve rečenice člana 25. stav 1., Konvencije, obzirom da su se u njegovom predmetu nadležne vlasti uzdržale od naplate sudskih troškova (uključujući troškove prevodioca), zato što nije postojao izgled za uspjeh te naplate". Ona je dalje navela da su zadržali pravo da se blagovremeno žale da se predmet g. Koça "razmatra u odvojenom postupku i u skladu sa odredbama pravila 47. stav 2. Pravila Suda".

Time je, u svom izvještaju, Vlada predložila da Sud izdvoji postupak u vezi sa g. Koçom od postupka u vezi sa drugim podnosiocima predstavke i da predmet skine sa liste, u dijelu koji se odnosi na g. Koça. Sporazumno sa Ministrom pravde pokrajine Sjeverno-rajske Vestfalije, proglasila je da se od g. Koça neće tražiti da plati troškove čak ako se vrati u Saveznu Republiku Njemačku zato što bi "troškovi takve prinudne naplate i administrativni troškovi biti neproporcionalni dugovanoj sumi". U njenom podnesku, u svjetlu te izmjene pravne situacije u njegovu korist, nije više postojao interes podnosioca predstavke da nastavi sa tužbom, posebno što je pitanje prava, proizašlo iz njegove predstavke, bilo takođe predmet postupka u vezi sa g. Luedickeom i g. Belkacemom.

Upućujući na moguću primjenu člana 50. Konvencije, predstavnik je naglasio na raspravi da će, ako Sud odluči protiv njih, Vlada u potpunosti ispoštovati svoje obaveze prema Konvenciji bez da je potrebna dalja odluka prema članu 50. Precizirao je da se ova izjava takođe odnosi na neophodne dodatne troškove koje je g. Koç prouzrokovao.

34. Delegati Komisije su 8. maja 1978. godine saopštili Sudu, djelujući po jednoglasnim uputstvima Komisije, da se oni protive prijedlogu Vlade. U isto vrijeme uputili su Sudu obavještenje, naznačavajući da je, između drugih stvari, g. Koç otvorio sporno pitanje sa gore navedenim prijedlogom. Prema g. Koçu, njegov interes nastavljanja ispitivanja njegovih žalbi je nepromijenjen obzirom da je "potvrđeno izvršenje odluke Apelacionog suda u Kelnu od 5. juna 1975. godine".

Na raspravi od 25. maja, u odgovoru na pitanje predsjednika Vijeća, Glavni delegat Komisije je prvo naveo da je Komisija prihvatila mišljenje g. Koça. Međutim, čuvši gore navedene izjave predstavnika Vlade, on je potvrdio da "mogu... postojati dobri razlozi da Sud ne nastavi ispitivanje predmeta u ovoj fazi": delegati su smatrali da ne postoji opšti interes koji ide u korist nastavljanja takvog ispitivanja i takođe su uzeli u obzir naznake koje je dao predstavnik Vlade u vezi sa primjenom člana 50".

35. Zbog toga, Sud je morao da odluči da li su ispunjeni uslovi koji bi zahtijevali izdvajanje predmeta g. Koça od druga dva i njegovo brisanje sa liste.

Prema odredbama pravila 47. stav 1. Pravila Suda, kad strana koja je predmet podnijela Sudu obavijesti Registrara o svojoj namjeri da ne nastavi sa predmetom, "Sud će, nakon što dobije

mišljenje Komisije, odlučiti da li je prikladno odobriti obustavu postupka i, prema tome, predmet skinuti sa svoje liste". U vezi sa tim, Sud je primijetio da Vlada – jedina strana u ovom postupku (v. pravilo 1. stav (h.))- nije izrazila da želi da nastavi sa postupkom. U stvari, prijedlog Vlade nije upućivao na stav 1. nego na stav 2. pravila 47. Stav 2. ovlašćuje Sud da predmet koji mu je Komisija uputila, skine sa liste, ali samo onda kad je "obaviješten o prijateljskom rješenju, sporazumu ili nekom drugom načinu da se obezbijedi rješenje problema". Obzirom da su Vlada i Komisija predočile predmet, Sud može - čak i ako se prijedlog Vlade može smatrati obavještenjem o obustavi – u pogledu g. Koča skinuti predmet sa liste, samo ako su zadovoljeni uslovi iz stava 2. pravila 47. Prema tome, Sud mora ustanoviti da li u predmetu g. Koča postoji prijateljsko rješenje, sporazum ili neki drugi način koji će omogućiti rješenje problema.

36. Sud uzima u obzir zvanično obavještenje Vlade da se "prinudno naplaćivanje troškova od podnosioca predstavke g. Koča, u skladu sa presudom Porotnog suda pri Regionalnom sudu Ahen od 6. decembra 1973. godine, djelimično izmijenjenom odlukom Apelacionog suda Keln od 5. juna 1975. godine, neće sprovesti u budućnosti", "čak i ako se podnosilac predstavke vrati u Saveznu Republiku Njemačku (v. stav 29. gore). Sud, slično tome, uzima u obzir šta je predstavnik Vlade rekao u vezi sa mogućom primjenom člana 50. Konvencije u pogledu neophodnih dodatnih troškova g. Koča.

Bilo kako bilo, memorandum Vlade, iako jednostrani akt, prema mišljenju Suda, ne može se odnositi na "prijateljsko rješenje" ili "sporazum" u smislu značenja pravila 47. stav 2. Ne može se smatrati ni "činjenicom koja će omogućiti rješenje problema". U stvari, odricanje od naknade iznosa koji je određen g. Koču nije proizašlo iz razloga na temelju člana 6. stav 3. (e) Konvencije; odricanje proizlazi iz posebne težine i troška naplate, kao i iz porodičnih razloga podnosioca predstavke, kao i njegove finansijske situacije. Dalje, odricanje od naknade ne uklanja pravni interes podnosioca predstavke za utvrđenjem nasaglasnosti presude Apelacionog suda Keln, kojom mu je naloženo plaćanje troškova prevoda, sa Konvencijom. Vlada ne priznaje, prema njihovom navedenom memorandumu, da su njemačko pravo i njegova primjena suprotni članu 6. stav 3 (e). Nasuprot, ona smatra da je pravo i njegova primjena u skladu sa Konvencijom. Obzirom da je g. Koč zahtijevao naknadu prouzrokovanih mu troškova u ovom postupku, zadržavanje njegovog predmeta na listi Suda se takođe opravdava mogućom primjenom člana 50. u odnosu na njega.

Zadržavanje predmeta u cjelosti na listi olakšaće Vladi, koja traži od Suda da tumači Konvenciju, tako što će joj dati odgovor o potpunosti na koji imaju pravo, o pitanju sukoba mišljenja o značenju odredaba o kojima je riječ; kako su delegati Komisije pravilno naglasili, ovaj sukob leži u korijenu cijelog predmeta.

37. Prema tome, Sud odlučuje da ne izdvoji predmet g. Koča od druga dva i da ga ne skine sa liste.

II. Navodna povreda člana 6. stav 3 (e)

38. U podnescima podnosioca predstavke, obveza plaćanja troškova, kako su im nametnuli Regionalni sudovi iz Bielefelda i Berlina i Apelacioni sud Keln, predstavlja povredu člana 6. stav 3 (e) Konvencije koji propisuje:

"Svako ko je optužen za krivično djelo ima slijedeća minimalna prava:

.....

(e.) da koristi besplatnu pomoć tumača ukoliko ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu."

U izvještaju, Komisija je dala jednoglasno mišljenje da odluke na koje se žale podnosioci predstavke krše član 6. stava 3 (e). Komisija smatra da ova odredba znači da se svakoj optuženoj osobi koja "ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu" mora obezbijediti besplatna pomoć prevodioca i ne može se od njega zahtijevati isplata nastalih troškova.

Vlada je osporila valjanost ovog mišljenja. Dostavila je da član 6. stav 3. izuzima optuženog od plaćanja unaprijed troškova usluga prevodioca, ali ga ne lišava snošenja troškova nakon što je osuđen.

39. U svrhe tumačenja člana 6. stav 3 (e) Sud će se voditi, kao što su Vlada i Komisija, članovima 31. do 33. Bečke konvencije od 23. maja 1969. godine o Zakonu o sporazumima (v. presudu Golder od 21. februara 1975. godine, Serija A, broj 18, strana 14, stav 29). U cilju odlučivanja o pitanju proizašlog iz ovog postupka, Sud će, prema tome, nastojati da ustanovi "uobičajeno značenje koje se pridaje odredbama" člana 6. stav 3 (e) "u njegovom kontekstu i svjetlu njegovog predmeta i svrhe" (član 31. stav 1. Bečke konvencije).

40. Sud nalazi, kao što je i Komisija, da izrazi "gratuitement"/"besplatno" u članu 6. stav 3. (e) sami daju jasno i određujuće značenje tih izraza. Na francuskom "besplatno" označava "d'une manière gratuite, qu'on donne pour rien, sans rétribution" (Littré, Dictionnaire de la langue française), "dont on jouit sans payer" (Hatzfeld et Darmesteter, Dictionnaire général de la langue française), "à titre gratuit, sans avoir rien à payer", suprotno od "à titre onéreux" (Larousse, Dictionnaire de la langue française), "d'une manière gratuite; sans rétribution, sans contrepartie" (Robert, Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française). Slično, na engleskom "besplatno" znači "bez plaćanja, besplatno (Skraćeni oksfordski rječnik), "besplatno ili bez naplate, dato ili nabavljeno bez troškova ili plaćanja" (Webster-ov Treći novi međunarodni rječnik).

Zbog toga Sud ne može pripisati izraze "besplatno" i "bez troškova" nejasnim značenjima koje obično imaju u oba službena jezika Suda: ovi izrazi ne znače uslovno vraćanje, niti privremeni izuzetak, niti odgodu, već jednom i za svagda izuzetak svih dužnosti. Međutim ostaje da se utvrdi da li, kao što je Vlada smatrala, sadržaj, kao i objekt i svrha te odredbe odbacuju literarno tumačenje.

41. Prema Vladi, sva prava, nabrojana u članu 6. stav 3., tiču se krivičnog postupka i odvojena od suštine kad se konačnom i obavezujućom presudom okonča taj postupak, njegovim pravičnim vođenjem, koje se garantuje tim pravima. Vlada je dostavila da je ovdje riječ o određenim minimalnim pravima koja su – određivanjem sadržaja prava na pravično suđenje kako je obuhvaćeno članom 6. stav 1. – data samo optuženim ("svako optužen za krivično djelo", tout accusé"). Vlada se, slično tome, oslanja na pretpostavku nevinosti, koju obuhvata član 6. stav 2. i koja se pobija konačnom i izvršnom osudom optuženog. Njeno rezonovanje je da različite garancije pravičnog suđenja, obzirom da je ona namjeravala da spriječi optuženog da upotrijebi pretpostavku nevinosti, gube valjanost u isto vrijeme kao i ta pretpostavka. Podneskom Vlade troškovi postupka predstavljaju posljedicu osude i zbog toga su u cjelosti izvan djelokruga člana 6.

42. Sud primjećuje da, u svrhe osiguranja pravičnog suđenja, stav 3 član 6. sadrži određena prava ("minimum prava"/"notamment") za optuženog (osoba "optužena za krivično djelo"). Međutim iz toga ne slijedi, što se tiče podstava (e.), da se od optužene osobe zahtijeva da plati troškove prevođenja onda kad je osuđen. Tumačiti član 6. stav 3 tako da se domaćim sudovima dopusti da obavežu osuđenu osobu da snosi troškove, predstavljalo bi ograničavanje beneficija iz tog člana i u praksi, osporavanje te beneficije eventualno optuženoj osobi, kako su pravilno naglasili delegati Komisije. Takvo bi tumačenje lišilo član 6. stav 3 (e) u velikom dijelu njegovog efekta, uskratilo bi prednost optuženom koji ne razumije niti govori jezik koji se koristi pred sudom u

odnosu na onog koji poznaje taj jezik - ovo su mane zbog kojih je član 6. stav 3. posebno sačinjen kako bi ih ublažio.

Dalje, ne može se isključiti da obaveza osuđene osobe da plati troškove prevođenja može imati posljedice na ostvarivanje njegovih prava na pravično suđenje koje je zaštićeno članom 6. (v. Golder presudu od 21. februara 1975. godine, Serija A, broj 18, strana 18, stav 36) čak i ako je, kao što je u Saveznoj Republici Njemačkoj, prevodilac postavljen da pomogne svakoj optuženoj osobi koja nije upoznata sa jezikom pred sudom. Takvo imenovanje odmah eliminiše ozbiljne prepreke koje bi proizašle ako optužena osoba sama sebe brani, na jeziku kojim ne vlada ili nije kompletno savladala, nego da stvara dodatne troškove. Iako, kao što su istakli delegati Komisije, ostaje rizik da u nekim graničnim slučajevima imenovanje ili neimenovanje prevodioca može zavisiti od stava koji zauzme optuženi, koji može biti pod uticajem straha od finansijskih posljedica.

Dakle, ne bi bilo samo suprotno uobičajenom značenju izraza "besplatan/bez troškova", nego i predmetu i svrsi člana 6., a posebno stava 3 (e), ako ovaj stav smanjuje garancije prava na prethodno izuzimanje od plaćanja – ne spriječavajući domaće sudove da obavežu osuđenu osobu na snošenje troškova prevoda -, jer bi pravično suđenje kojem član 6. teži da zaštiti imalo samo po sebi suprotan efekat.

43. Vlada iz drugih podstavova člana 6. stav 3 izvodi dalje argumente koji potkrijepljuju njen stav.

Ona se oslanja na podstav (c) koji svakome optuženom za krivično djelo daje pravo "da se sam brani ili uz pomoć branioca po vlastitom izboru ili ukoliko nema dovoljno sredstava da plati branioca, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde". Vlada se slično tome poziva na podstav (d) prema kojem svaka optužena osoba ima pravo "da sama ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe".

Vlada smatra da riječi "besplatno/bez troškova" navedene u dva podstava (c) i (e) moraju imati isto značenje u obje odredbe. U njenom podnesku ne postoji ništa što bi opravdalo navode da riječi iz podstava (c) odmah izuzimaju optuženog, nakon njegove osude, od plaćanja troškova pravne pomoći koja mu je data u okolnostima u navedenom podstavu.

Dalje, za Vladu se tri podstava (c), (d) i (e) člana 6. stav 3 razlikuju od dva prethodna podstava zato što povlače finansijske posljedice u ostvarivanju gore objašnjenih prava; bilo bi pogrešno pretpostaviti, Vlada tvrdi, da Konvencija treba da ustanovi proizvoljnu razliku između finansijskih posljedica svakog od gore navedenih prava odobravanjem optuženom jednom i za svagda izuzeće od plaćanja troškova prevođenja.

44. Sud ne prihvata ovaj argument. Sud nije pozvan da u ovom postupku tumači podstavove (c) i (d) člana 6. stav 3 koji se ne tiču iste situacije kao podstav (e). Prema tome, Sud ne namjerava da ustanovi zbog kojih razloga i pod kojim okolnostima, troškovi koji se odnose na ove odredbe, mogu biti dosuđeni protiv ili ostavljeni da ih snosi optuženi nakon njegove osude.

Sud se ograničava na slijedeću primjedbu: kakvegod sumnje bile podstaknute tumačenjem podstavova (c) i (d), ne mogu se osloniti na bilo kakvo suprotstavljanje jasnom značenju pridjeva "besplatno" u podstavu (e).

45. Vlada, na kraju, tvrdi da ne bi bilo logično izuzeti osuđenu osobu od plaćanja troškova prevoda proizašlih za vrijeme suđenja i od plaćanja bilo kakvih troškova koje iziskuje prevođenje informacija na koje upućuje podstav (a), prema kojem "svako optužen za krivično djelo ima

(pravo)... da bude odmah obaviješten na jeziku koji razumije o prirodi i razlogu optužbe protiv njega".

Ovaj argument zaista podržava sumnju da pravo na besplatnu pomoć prevodioca, kako je zagarantovano podstavom (e) stava 3, pokriva samo troškove proizašle iz prevođenja za vrijeme suđenja. Međutim, na prvi pogled ne proizlazi da se član 6. stav 3 (e) isključivo primjenjuje samo na troškove proizašle iz prevođenja optužbe navedene u podstavu (a), kao i za troškove proizašle prevođenjem razloga za hapšenje i podignute optužbe – stvar o kojoj svako uhapšen mora, prema članu 5. stav 2, biti obaviješten na "jeziku koji razumije". Sud će se vratiti ovom pitanju (u stavovima 48 i 49 dole) kad odluči da li se pravo navedeno u članu 6. stav 3 (e) odnosi na troškove na koje su njemački sudovi obavezali podnositelje predstavke.

46. Prema tome, Sud nalazi da uobičajeno značenje izraza "besplatno i "slobodno" u članu 6. stav 3 nije kontradiktorno kontekstu podstava i potvrđuje se predmetom i svrhom člana 6. Sud zaključuje da pravo zaštićeno članom 6. stav 3 (e) omogućava pravo na besplatnu pomoć prevodioca svakom ko ne govori ili ne razumije jezik koji se koristi pred sudom, bez kasnijeg zahtjeva da plati nastale troškove.

47. Ostaje da se odluči da li su i u kojoj mjeri sporne odluke njemačkih sudova u skladu sa članom 6. stav 3.

48. Pred Sudom se pojavila razlika mišljenja između Vlade i Komisije koji troškovi spadaju u djelokrug člana 6. stav 3 (e). Podneskom Vlade, član 6. stav 3 (e) "jasno i brzo rješava pomoć prevodioca na usmenoj raspravi (ročištu)" ali se ne primjenjuje na druge troškove prevođenja.

Sud ne može prihvatiti tvrdnju Vlade, čiju su ispravnost delegati osporili. Član 6. stav 3 (e) ne navodi da svaka optužena osoba ima pravo na besplatnu pomoć prevodioca na usmenoj raspravi (á l'audience); on navodi da je ovo pravo dodijeljeno "ako ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi pred sudom" ("s'il ne comprend pas ou ne parle pas la langue employé á l'audience"). Kako su delegati naglasili, zadnje navedeno predstavlja samo naznaku uslova za odobravanje besplatnog prevođenja. Štaviše, engleski tekst "koji se koristi na sudu" je šireg značenja nego francuski izraz "employé á l'audience" (doslovce prevedeno kao "koji se koristi na ročištu"), predstavlja dodatni argument u tom smislu.

Sačinjen u kontekstu prava na pravično suđenje koje garantuje član 6., stav 3 (e) označava da optužena osoba koja ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu ima pravo na besplatnu pomoć prevodioca pri prevođenju svih tih dokumenata ili izjava u postupku pokrenutom protiv njega kad je neophodno da on razumije da bi mogao ostvariti beneficije pravičnog suđenja.

49. U vezi s tim, postoje određene razlike u ova tri predmeta.

G. Luedicke je trebalo da plati 225.40 DM za troškove prevođenja, uključujući i 154.60 DM u pogledu ročišta (v. stav 16 gore). Punomoćnici koji su se pojavili pred sudom nisu dostavili nikakve detalje u vezi sa prirodom još uvijek postojećeg potraživanja; prema tome, Sud ne može da zaključi da je ovaj odnos izvan djelokruga garancija iz člana 6. stav 3 (e).

U pogledu g. Koça, troškovi prevođenja se isključivo odnose na tri ročišta pred Porotnim sudom pri Regionalnom sudu u Ahenu i iznose 311.50 DM, 510.50. DM i 112.50 DM (v. stav 27 gore). Prema tome, ovi troškovi nesporno ulaze u djelokrug člana 6. stav 3.

Troškovi prevođenja dosuđeni na teret g. Belkacema proizlaze iz četiri različita proceduralna koraka, tj. pojavljivanje optuženog pred sudijom (33.25 DM), preispitivanje njegovog

prিতvora (67.60 DM), prevođenje optužbe (90.20 DM) i ročište (130.90 DM) (v. stav 22 gore). Prema mišljenju Suda, član 6. stav 3 obuhvata sve ove troškove.

50. Prema tome, Sud zaključuje da osporene odluke njemačkih sudova krše član 6. stav 3 (e) Konvencije.

III. Navodna povreda člana 14.

51. U svojim predstavkama Komisiji, g. Luedicke i g. Belkacem su naveli diskriminaciju zbog toga što će stranac, koji tečno ne govori njemački jezik, nakon osude možda morati platiti troškove prevođenja i zbog toga snositi teže novčane odgovornosti nego državljanin tužene strane.

Prema g. Luedickeu, takvo postupanje krši član 14. Konvencije, koji propisuje:

"Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovjest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status."

52. U svojim odlukama o prihvatljivosti od 11. marta 1976. godine (g. Luedicke) i 4. oktobra 1976. godine (g. Belkacem i g. Koç), Komisija je izrazila stav da iz predstavki "proizlaze/ (su) proizašla pitanja... prema članu 14. u vezi sa pozicijom stranaca".

Ipak, u svom izvještaju od 18. maja 1977. godine Komisija je navela da ne smatra neophodnim da nastavi ispitivanje predmeta prema ovoj odredbi, obzirom da je iz njenih zaključaka proizašlo, u vezi sa članom 6. stav 3 (e), da se plaćanje troškova prevođenja ne bi trebalo zahtijevati od bilo kojeg pojedinca. Glavni delegat je u izdvojenom mišljenju izjavio da se on ne slaže sa ovim stavom.

Konačno, u zahtjevu od 10. oktobra 1977. godine kojim je predočila predmet Sudu, Komisija je tražila da Sud "odluči o pitanju da li zahtjev da osuđena osoba takođe treba da plati troškove prevođenja... takođe predstavlja kršenje člana 14. u vezi sa članom 6. stav 3 (e)".

Prema podnesku Vlade, podnosioci predstavke nisu pretrpjeli bilo kakvo diskriminatorsno postupanje koje krši član 14.

53. Sud je, saglasivši se sa Komisijom, smatrao da u posebnim okolnostima nije neophodno ispitivati predmet i prema članu 14. U ovom predmetu relevantan je samo član 6. stav 3 (e). U cilju osiguranja prava na pravično suđenje član 6. stav 3 (e) teži da spriječi svaku nejednakost između optužene osobe koja ne govori jezik koji se koristi pred sudom i osobe koja govori i razumije taj jezik; Stoga, to se treba smatrati kao posebno pravilo u vezi sa opštim pravilom sadržanim u članovima 6. stav 1 i 14. gledanim zajedno. Prema tome, ne postoje okviri primjene zadnje dvije odredbe.

IV. Primjena člana 50.

54. Prema članu 50. Konvencije, ako Sud nađe "da je odluka o preduzetoj mjeri" bilo koje vlasti strane potpisnice "sasvim ili djelimično suprotna obavezama koje proizlaze iz... Konvencije, te ako međunarodno pravo navedene (države) dozvoljava samo djelimičnu naknadu štete u vezi sa posljedicama te odluke ili mjere" Sud "će, ako je nophodno, dodijeliti pravičnu naknadu oštećenoj strani".

Pravila Suda određuju da će, kad Sud "nađe da je došlo do povrede Konvencije, u istoj presudi donijeti odluku o primjenjivosti člana 50. Konvencije, ako to pitanje, nakon što je otvoreno prema pravilu 47. bis, spremno za odluku; ako pitanje nije spremno za odluku, Sud će ga zadržati u cjelini ili djelimično i zakazati dalju proceduru" (pravilo 50. stav 3, prva rečenica).

55. Dana 8. maja 1978. godine, delegati su uputili Sudu stavove podnosioca predstavke o primjeni člana 50. Konvencije. Iz ovih stavova proizlazi da g. Luedicke traži naknadu u obliku "naknade troškova prevođenja koje je platio i dodatnih troškova koje je imao za vrijeme tog postupka". G. Belkacem je naznačio da do sad nije trebao platiti troškove prevoda i naveo je da nije pretrpio bilo kakve gubitke. On je dodao da "troškovi, uključujući i putne troškove njegovog punomoćnika u ovom postupku predstavljaju gubitak samo u širem smislu"; navedeno je da su oni "dodatna posljedica odluka njemačkih sudova". G. Koç je naveo da se, u svjetlu memoranduma predstavnika Vlade u smislu da će naplata troškova biti obustavljena, on suzdržava od zahtjeva za posebnu naknadu; međutim, u slučaju da se Sud slaže sa zaključcima Komisije, njegov zahtjev Sudu je da "Saveznoj Republici Njemačkoj treba da bude naloženo da plati dodatne troškove proizašle zastupanjem podnosioca predstavke u ovom postupku".

56. Na ročištu od 25. maja 1978. godine, predstavnik Vlade je objavio da će "Savezna Republika Njemačka u potpunosti ispoštovati svoje obaveze prema Konvenciji ako Sud dođe do zaključka da je došlo do povrede Konvencije, bez donošenja dalje odluke prema članu 50. da osigura izvršenje sudske presude". Ona je naznačila da Vlada neće jedino staviti prijedlog zakona Bundestagu da izmijeni zakon koji je trenutno na snazi nego će preuzeti korake da popravi sve druge gubitke koje bi možda pretrpjeli podnosioci predstavke u kontekstu ovog postupka. Predmet neophodnih dodatnih troškova trojice podnosioca predstavke će, dodao je, nadležne vlasti na pravičan način riješiti sa njima.

Delegati Komisije su naveli da zbog stava Vlade, koji oni pozdravljaju, smatraju da nije neophodno da daju bilo kakav stav u tom smislu.

57. Uzimajući službeno u obzir memorandum koji je dala predstavnik Vlade i zapažajući u obzir izjavu delegata, Sud smatra da je pitanje primjene člana 50. Konvencije spremno za odluku u vezi sa troškovima prevoda koje je platio g. Luedicke, ali ne i u pogledu ostalih zahtjeva podnosioca predstavke koje oni za sada nisu odredili. Prema tome, potrebno je odložiti pitanje u vezi sa tim zahtjevima i zakazati dalji postupak, uzimajući u obzir mogućnost posmatranu u pravilu 50. Pravila suda.

ZBOG OVIH RAZLOGA, SUD

1. *Odlučuje*, jednoglasno, da ne skine predmet sa liste u vezi sa podnosiocem predstavke g. Koçom;
2. *Odlučuje*, jednoglasno, da je došlo do kršenja člana 6. stav 3 (e) Konvencije;
3. *Odlučuje*, jednoglasno, da nije neophodno predmet ispitivati prema članu 14.;
4. *Odlučuje*, jednoglasno, da Savezna Republika Njemačka mora nadoknaditi g. Luedickeu troškove prevođenja koje je on bio obavezan da plati;
5. *Odlučuje*, jednoglasno, da pitanje primjene člana 50. nije spremno za odluku u vezi sa drugim zahtjevima podnosilaca predstavke;

prema tome,

- (a) odloži odlučivanje o pitanju u vezi sa drugim zahtjevima;
- (b) poziva sve pred Sudom prisutne da ga, u roku od tri mjeseca od dana donošenja ove presude, obavijeste, u roku od tri mjeseca od dana donošenja ove presude, o svakoj prijateljskoj nagodbi do koje bi Vlada i podnosioci predstavke mogli doći;
- (c) odloži dalji postupak po ovom pitanju.¹

Presuda je sačinjena na engleskom i francuskom jeziku, od kojih je francuski tekst original, u Zgradi ljudskih prava, Strasbourg, dvadeset osmog dana novembra, hiljadu devet stotina i sedamdeset osme godine.

Gérard J. WIARDA
Predsjednik

¹ vidi zasebnu presudu po članu 50, od 10. marta 1980., serija A broj 36 (op.ur)

Marc-André EISSEN
Registar

Sudije Mosler i Lagergren su priložili svoja odvojena mišljenja na ovu presudu, u skladu sa članom 51. stav 2 Konvencije i pravilom 50. stav 2 Pravila suda.

G. J. W.

M.-A. E.

ODVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE MOSLERA

Slažem se sa presudom u cjelini osim po jednom od osnova koji su naveli Vijeće da ostavi predmet g. Koča na listi. Obzirom da je ova odluka opravdana razlozima drugačijim u odnosu na one koje želim da stavim pod znak pitanja, i pored toga dolazim do istog rezultata.

U drugom podstavu stava 36 presude, Vijeće ispravno navodi da izjava Vlade kojom se kaže da prinudna naplata troškova neće biti sprovedena ne predstavlja "činjenicu te vrste koja bi obezbijedila rješenje problema". Vijeće zaključuje da član 47. stav 2 Pravila Suda ne daje ovlaštenje da se predmet skine sa liste.

Vlada je dala ovu izjavu za vrijeme usmene rasprave pred Sudom (v. stav 29 presude). Direktna i osnovna posljedica presude Apelacionog suda u Kelnu od 5. juna 1975. godine na koju se žalio g. Koç u njegovoj predstavi je, prema tome, uklonjena. Međutim, pravni interes g. Koča da nastavi sa postupkom pred Sudom ostaje, obzirom da može doći do posljedica koje ta izjava nije uklonila i iz kojih bi proizašlo pitanje dodjele pravične naknade prema članu 50. Konvencije. Ovaj osnov po kojem je predmet ostao na listi, Vijeće je takođe naglasilo (kraj drugog podstava stava 36), ali glavni razlog je to što izjava ne bi uklonila pravni interes podnosioca predstave da se ustanovi nesaglasnosti presude Apelacionog suda Keln prema kojoj mu je naloženo da plati troškove prevoda, sa Konvencijom. U stvari, Vlada smatra da njemačko pravo i njegova primjena na predmet g. Koča u njemačkim sudovima je u saglasnosti sa Konvencijom. Kako se u presudi primjećuje, izjava nije ishitrena razlozima koji proizlaze iz člana 6. stav 3 (e) Konvencije.

Čini mi se da ovo rezonovanje znači da pojedinac koji se žali pred Komisijom ima pravo, ne samo na ukidanje akta koji predstavlja povredu prema njemu i, ako je potrebno, na dodjelu pravične naknade, nego takođe i na odluku Suda o tome da li je pravo i sudska odluka koji čine povredu, u skladu sa Konvencijom. Međutim, prema obrazloženju presude, izgleda je razlog zbog kojeg je Vlada stavila van snage odluku osporenu predstavkom, pravno značajna činjenica.

Svi priznaju da član 25. Konvencije ne omogućuje pojedincu pravo na osporavanje zakonodavstva Strane potpisnice. Svaki podnosilac predstave mora tvrditi da je došlo do povrede u vezi sa njim. Ako je akt, koji je predstavljao povredu, stavljen van snage za vrijeme postupka pred

jednim ili drugim institucijama Konvencije, predstavka ostaje bez predmeta koji predviđa da podnosilac predstavke nije pretrpio bilo kakvu posljedicu osim direktne posljedice tog akta.

Smatram da se član 25. ne može tumačiti tako da omogućuje podnosiocu predstavke pravni interes da se u njegovim predmetu utvrdi da su pravo države ili presuda nacionalnih sudova zasnovane na tom pravu, nespojivi sa Konvencijom, osim ako takav nalaz nije neophodan da se odluči da li je došlo do povrede Konvencije u predmetu podnosioca predstavke. Obzirom da je zadnji uslov zadovoljen u ovom predmetu, Sud mora donijeti odluku u predmetu g. Koça.

Nisam zanemario činjenicu da presuda ograničava pravni interes podnosioca predstavke u njegovom predmetu. Međutim, razlozi su, da kažem na kraju, neodređeni. Ako su uzeti u značenju koje sam upravo iznio, neću se saglasiti sa posljedicama.

ODVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE LAGERGREN

Pridružujem se presudi, ali bih želio da navedem slijedeće.

U toku postupka dosta se diskutovalo o značenju podstava (c) člana 6. stav 3 Konvencije. Uzet samostalno, izraz "besplatno" mora neophodno imati isto neodređeno značenje u podstavovima (c) i (e) člana 6. stav 3. Po mom mišljenju, iz uvoda podstava (c) onda slijedi da optuženi, nakon njegove osude, mora biti izuzet od plaćanja troškova pravne pomoći, makar u periodu kad nema srestava da ih plati. Ako viši sud ili vlast, po žalbi nađe da pravna pomoć nije činjenica koju zahtijeva pravni interes, pojedinac ne treba biti u obavezi da plati takvu pomoć, čak i ako on ima sredstva.

KLJUČNE RIJEČI

biti žrtva/

pomoć prevodioca/

pravično suđenje/

pristup sudu/

diskriminacija/

pravična naknada/